

Oponentský posudek na bakalářskou práci:

Zuzana Neufus: Pohlednice a fotografie v proměnách města Brna

Předložená práce se zabývá tématem, se kterým se nesetkáváme příliš často.

Autorka prostřednictvím poměrně rozsáhlého souboru pohlednic a fotografií popisuje proměny části centra města Brna od vzniku fotografie do konce druhé světové války.

Téma je přitom důkladně začleněno do věcného i časového kontextu. Čtenář se seznámí s charakteristickými rysy pohlednic a dopisnic i fotografií jak z hlediska vnější podoby, tak jejich využívání. V poněkud zjednodušující zkratce, což je na tomto místě pochopitelné, jsou načrtnuty dějiny poštovníctví a fotografie.

Následují medailónky významných osobností dějin fotografie spjatých s Brnem a (snad poněkud nadbytečně) také dalších českých významných fotografů.

Kapitola věnovaná dějinám Brna shrnuje nejvýznamnější mezníky a události.

Všímá si i sociálně-ekonomického a kulturního vývoje. Je správné, že značnou pozornost věnuje také národnostním poměrům a vztahům mezi zdejšími Čechy a Němci. Vzhledem k výše zmíněnému časovému vymezení práce není jasné, z jakého důvodu se zde nachází i oddíl týkající se poválečných dějin Brna.

Autorčin výklad v této části navíc působí poněkud nahodile a nesoustavně. Spíše esejistické ladění má kapitola soustředující se na brněnské kavárny. Důvody, které vedly autorku k tomu, že se speciálně věnuje právě kavárnám, nejsou zřetelně vysvětleny.

Za hlavní předmět svého zájmu si kol. Neufus vybrala centrální brněnské náměstí, které dnes, po vystřídání různých historických názvů známe jako náměstí Svobody. Jádrem práce pak je kapitola věnovaná rozboru mnoha desítek vyobrazení tohoto prostoru, staveb, které se na něm nacházely nebo stále nacházejí, scén z běžného života i politických či náboženských událostí, které se na něm odehrávaly. Jednotlivé fotografie jsou důkladně popsány. Čtenáři je předloženo úctyhodné množství informací, avšak zvolená metoda postupu po jednotlivých světových stranách náměstí do jisté míry komplikuje možnost sledovat proměny celého prostoru ve vymezeném času. Celkový obraz se tím poněkud tříští. Po závěru pak čtenáře čeká ještě pečlivě připravená obsáhlá

příloha mnoha desítek dalších fotografií, které zachycují jiná místa v Brně, exteriéry i interiéry, plány či plakáty.

Autorka kromě fotografií a pohlednic samozřejmě pracovala také s odbornou literaturou. Na první pohled je zřejmé, že vynaložila velké pracovní úsilí.

Výsledná podoba práce stojí po mém soudu na pomezí mezi místopisem a pojednáním o fotografiích a pohlednicích jako historickém prameni. Je však škoda, že do interpretace rozsáhlého obrazového materiálu a kromě něho shromážděného velkého množství věcných údajů a postřehů se kol. Neufus pouští jen v nesmělých náznacích, například když poukazuje na to, jak fotografie zachycují změnu životních podmínek vyvolanou industrializací. Pohyb tímto směrem se však bohužel vyčerpává jen několika rozptýlenými poznámkami.

Autorka se snad ve zbytečné skromnosti nepokusila z více než stovky otištěných fotografií vyvodit nějaké obecnější závěry týkající se třeba proměn způsobu využívání a snímání náměstí nebo měnicího se složení obyvatel žijících v zobrazovaných domech. Je otázkou, zda by v tomto ohledu nebylo vhodné rozšířit záběr práce i na dobu po roce 1945 resp. 1948, kdy se již tyto změny staly nepřehlédnutelné.

Práce spíše nepřímo nastoluje otázku využití fotografie (a případně pohlednice) jako historického pramene. Východiskem jí je v podle mého názoru sporné přesvědčení vyjádřené slovy: „Vše jakoby znehybnělo v daném obraze“ (s. 17). Fotografii však dnes již nelze zjednodušeně pokládat za obraz minulosti, resp. za prostý odraz historické reality, která v okamžiku, kdy byla zmáčknuta spoušť, ustrnula. Fotografie může nést různé postupně se posouvající významy a událost či scénu, která je na ní zachycena, neodráží, ale fakticky s ní splývá a pro budoucnost ji vlastně utváří. Z fotografií, které shromáždila autorka práce je to zvláště patrné na snímcích z doby války, kdy náměstím Svobody projíždí v březnu 1939 Adolf Hitler nebo jím procházejí německé jednotky při vojenské přehlídce. Je ovšem třeba připustit, že teoretické úvahy tohoto druhu nelze od bakalářské práce bezpodmínečně vyžadovat.

Textu by určitě prospěla důkladnější jazyková kontrola, která by odstranila ne zcela zanedbatelné množství gramatických chyb

(„...kapucíni...obnovily...klášter; „současnost“), stylistických neobratností („z důvodů pro nadbytečnost“) i formulačních či faktických nepřesností („řádoví

mniši“, přidělový systém v Československu netrval do poloviny 50. let, ale do roku 1953).

Navzdory všem uvedeným výtkám však chci zdůraznit, že předložený text jednoznačně splňuje nároky kladené na bakalářské práce, bez jakýchkoliv pochybností jej doporučuji k obhajobě a doporučuji hodnocení stupněm velmi dobře.

V Praze 17.6.2018

Mgr. Jan Dobeš, Ph.D.